

19.83x27.16	1/2	עמוד 90	מספחה - השבועון לבית היהודי	18/04/2018	63192577-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

damen@mishpacha.com

דודמן

נס בן שבעים שנה

כך ליווינו שוב את בחורי הישיבה להיכלי הישיבות הקדושות; אלה המחשבות שלנו בעקבות יום העצמאות השבעים למדינת ישראל, וזהו הסיפור מרטיט הנפש מחג הפסח האחרון. וגם: כך זכה הרב ההונגרי, שנפטר בעצם ימי השואה, להגיע לקבר ישראל

של היום היא מקום תורה שלא היה כמותו אלפי שנה. כל הבחורים והאברכים שפגשנו כאן עכשיו, נוסעים ללמוד תורה דווקא בארץ ישראל. אין ספק, שזה לא מה שכיוון תיאודור הרצל. זה גם לא מה שאוהבים ציוני זמננו, אם בכלל נותרו כאלה. ולמרות הכל, ארץ ישראל החרדית והתורתית פורחת ועולה, ובחורים יושבים תחת גפנם ותאנתם, ועמלים בתורה, ופקידי האוצר מתקצבים אותם בעל כורחם.

2.

עכשיו יגיעו כמה ימים של טקסים וצדמוניות ונאומים נמלצים, והרבה מאוד הכרזות של רהב ושקר שאין מאחוריהן מאומה. אותו ראש ממשלה שמפחיד אותנו יומם ולילה בעקבות האיום האיראני הקיומי, יכריז בפאתוס, שלא עוה, ואנחנו חזקים, ואין מי שיוכל עלינו. נשיא המדינה, שמתמרמר כל היום על החרדים שלא עובדים והימניים ששופכים דם נקיים, ולא מסוגל להביט בעיניים של ראש הממשלה שנוא נפשו, יתפייט בקולו הרועם על אחדותו של העם, על חוסנו המוסרי, ועוד שפע של בלה בלה מהסוג התפל הזה.

רק אתמול נשמנו לרווחה. לא ידענו מה הולך לקרות. האם בכלל נוכל לשלוח את בנינו חזרה לישיבה, אם מלחמה כוללת תפרוץ חס ושלוש במזרח התיכון, ומלחמה קרה-חמה תתפתח בין ארצות הברית לרוסיה, ופוטין יוציא את הנשק הגרעיני מהמאגרים?

אבל בסוף זה הסתיים בקול ענות חלושה. כולם יצאו מרוצים. האמריקאים הרגישו שעשו משהו מועיל ושלא איימו איומי סרק. הם ירו מאה ומשהו טילים ליעדים לא ממש ברורים. אסד הבין שהכל בסדר ואפשר להמשיך. ופוטין השיג עוד הוכחה למדיניותו רבת השנים, שאומרת: עשה מה שתרצה, כי אף אחד לא באמת מתכוון ברצינות למה שהוא אומר. לא מי שמאיים וגם לא מי שנושא נאומים נמלצים ותלושים.

התזכורת הבאה, כדאי שתעמוד מולנו גם בימים שבהם מטסי פאר מחרישים את אוזנינו. אנחנו לא ציונים, וגם לא קנאים. אנחנו מציאותיים. והמציאות היא שהמדינה שבה אנחנו חיים, חיה בניסים עצומים משלה. ניסים שלפעמים אנחנו בכלל לא יודעים עליהם. אלו הם חסדי השם גלויים, שהקדוש ברוך הוא עושה איתנו בארצנו הקדושה, בזכותה של ארץ ישראל ובזכותם של התפילות ודפי הגמרא והמעשים הטובים, הכמויות הרוחניות האדירות האלה, שהארץ הזאת מטפחת ומכילה.

1.

בית הנתיבות בבריסל היה מלא מפה לפה. בשעה שהתקשרו מההפקה לברר מדוע הטור שלי מתעכב מלהגיע, ליווינו את הבן שלנו חזרה לישיבה. אולם היוצאים היה מלא בהורים נרגשים שליוו גם הם את בניהם חזרה לארץ הקדושה, היישר להיכלי הישיבות הקדושות.

הם בקושי הגיעו אתמול. כך לפחות זה נראה. רק אתמול עוד חיכינו להם באולם הנכנסים, נרגשים עד העצם, בטוחים שהיוצא הבא הוא מוישי שלנו. ואז הוא יצא החוצה, מבוגר ותמיר הרבה ממה ששלחנו אותו. חיך מבויש תלוי על קצה שפתיו. א גרויסער בחור. יחד איתו יצאו עוד הרבה בחורים גדולים, שההורים שלחו אותם לישיבה נבוכים ונמוכים ומתרפקים, וקיבלו אותם בחזרה, מיושבים הרבה יותר, עצמאיים פי עשר, ובעלי נוכחות שקשה להתעלם ממנה. אין ספק שהישיבה, והפנימייה, והמרחק הרב מהבית - עושים משהו ללב של ההורים, אבל הרבה יותר הם פועלים על הלב של הבן, שמתחיל לקנן שם את חיי העצמאות שלו, שיימשכו משם ועד סוף החיים שלו. לטוב ולמוטב. שבוועיים ימים הספיקו כדי לתהות על הקנקן המלא, ולשאוב קיתונות של אידיש נחת. כעת הגיע הזמן להיפרד. אמהות רדפו אחרי בניהן וביקשו ברגע האחרון לברר האם חפיסת השוקולד הבלגי וה'בריאשן' של קליינבלט, לא נשכחו בבית בצוק העיתים. אבות חסונים הזילו דמעה, ובחורים עם זקנקני תשחורת, נלחמו בכל כוחם להצניע את התחושות שלהם מול החברים. רובם לא אמור לחוש כל כך מהר שוב את הכרית הביתית. אלא אם כן השדכנים ילחיצו.

ליד הכניסה למתחם הנוסעים, אין מנוס אלא מלהיפרד. המטוס כבר מתרומם עוד מעט, ובהפקה במערכת העיתון יש כמה שמחכים עד בוש לטור שיוגיע. הוא - זאת אומרת הבן יקר - עבר דרך מעבר הנוסעים, הלך והתרחק, ואנחנו המשכנו להביט בו, מתרחק והולך. גולה למקום תורה, או הולך למקום של תורה ממקום שהוא גלות. כך או כך, אלה הן - ברגעים אלו - המחשבות של כולנו, עשרות ההורים שעומדים כאן, בצדדים ובפניות, מוחים דמעה שקטה מזווית העין.

בדרך הביתה, מתקשרים מההפקה ומסבירים שבגלל יום העצמאות סוגרים מוקדם, ויש למה. ואז נזכרתי בחגאה הזאת, שמעולם לא הייתי יודע על קיומה, לולי הציונים והקנאים, שדואגים שאף אחד לא ישכח ממנה. וחשבתי גם על העובדה, שבמלאות שבעים שנה להקמתה של מדינת ישראל, ארץ ישראל

18.89x27.63	2/2	עמוד 90	משפחה-השבועון לבית היהודי	18/04/2018	63192578-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

חגורת הצלה

החילונים אותבים לדבר על שואה וגבורה, אבל הגבורה שלהם, היא לא מה שאנחנו מתייגים אותה ככזו. הגבורה שאנחנו שמענו עליה מהסבים והסבתות שלנו, הייתה גבורה יהודית שהרגיזה את הנאצים והוציאה אותם משיווי משקלם, הרבה יותר ממה שאקדה או תחמושת וכוחות מרי היו מסוגלים לעשות.

גבורה של אנשים שוועולם הלך וקמל מול עיניהם, משפחותיהם הלכו ונכחדו בזו אחר זו, במיתות הגרועות ביותר, ואלו שנותרו בחיים היו חיי סבל והטבלה שלא יתוארו, והם המשיכו להאמין בק-ל הטוב והומטיב, המשיכו להקפיד על קוצו של י"ד בהלכה ועל מסורות של מנהגי ישראל. בתוך האופל שמעטים היו כמוהו בהיסטוריה, הם התרפקו על קמח למצות, שמן לרבות חנוכה, תפילין של יר או של ראש מתוך זוג, ודף אחד בלוי נותן מוחזר קרוע ומדומם.

הטיפורים על הדור ההוא הם כה רבים וכה מרגשים, והם עדיין יוצאים לאור כל שנה. את הטיפור הבא סיפר לי חבר כבדרך אגב. סיפור מרטיט של השגחה פרטית, גם בתוך הכבשן.

התקשרתי אליו כדי לשוחח על עניין מסוים וחוא עדכן אותי שהוא נמצא בווינה. שאלתי אותו מה הוא מחפש שם, והוא סיפר לי את הסיפור המדהים שאירע עם סבא שלו, הגאון רבי עוזר פריד, רבה של עיירה הונגרית בשם בילמוסאויווארוט. אל תנסו בכלל לבטא אותו.

הוא היה אב לעשרה נפשות. הנאצים לקחו אותם מהבית והובילו אותם למחנות העבודה. הם התגלגלו בכל מיני מחנות ושרדו בנס. כשהגרמנים הרגישו שהסוף מתקרב והאמריקאים מפציצים מהאוויר, הם רוקנו את המחנות מיושביהם וציוו עליהם לצעוד בצעדת מנוסה אינסופית שכונתה 'מצעד המוות'. רבים-רבים שרדו את המחנות, לא שרדו את המצעד האכזרי הזה.

בדרך, רגע לפני השחרור, הם שוכנו במחלבה מקומית. רבי עוזר קם בבוקר כדי להתפלל ונפל על ראשו. כתיצאה מכך הוא נחבל קשות בנוחו ולאחר יממה הוא השיג את נשמתו לבוואה. בני משפחתו שרצו להזביל אותו לקבר ישראל, הצטוו על ידי הגרמנים להשאיר אותו שם ולהמשיך לצעוד.

בלית ברירה ביקשו בני המשפחה מאחד שהזדהה כראש העיר המקומי, שיאזר לקבור אותו וקיוו שהבקשה תתקיים. הם המשיכו לצעוד.

הם שרדו את השואה, האלמנה ועשרת ילדיה. לאחר ארבע שנים התאפשר להם לשוב ולחפש אחר עקבות קבר אביהם. הם חזרו לעיירה וחיפשו את ראש העיר, אך התברר להם שבינתיים קם מלך חדש, וראש העיר הקודם העתיק את מקום מגוריו לכפר השכן. הם מצאו אותו והלה סיפר שהוא קבר אותו בידו עם עוד חייל אחר בחצר המחלבה.

לאחר קבלת האישורים הנדרשים כדי להעביר אותו לבית הקברות היהודי בווינה, נותרה בעייה ביוחוי, איך ידעו שאכן מדובר באביהם? ואז נזכרה האלמנה בסיפור מוזר:

כשהנאצים הורו להם לעזוב את הביתה, הם עדיין לא תיארו לעצמם שהם נשלחים לעבר מחנות המוות, ובכל זאת, ביקש האבא, לקחת עימו חגורת בטן, שמיועדת לאלו שסובלים מבקעים. בגלל שהיא הייתה עשויה מברזל והייתה כבדה לנשיאה, הוא חגר אותה תמיד על גופו. כך, על ידי חגורה זו, זוהה הנפטר בצורה חד משמעית. בהלוויה שלו השתתפו מאות יהודים שנזכרו ביקריהם שלא זכו להגיע לקבר ישראל. הוא נטמן בווינה ליד אוהל אדמו"רי רז'ין.

החבר שלי הצטרף לעלייה משפחתית ראשונה מסוגה, לקבר המופלא הזה, בה השתתפו מאות נכדים ונינים, שהקימו בתים חרדיים בכל קצווי העולם.

3.

פסח כבר עבר-חלף, הבחורים גם הם כבר חזרו לשיבות, כעת נותרתי עם סיפור אחד מרגש וסוחט דמעות, שיהודי סיפר לי, וכך הוא סיפר באוזני המשתוממות:

"יש לי חבר מקומי, מאנטוורפן, יהודי, שהוא חילוני, מגשתי אותו לאחר הפסח, ושמעתי אותו נאנח אנהה גדולה.

"מה קרה? שאלתי אותו בנימה של דאגה. משהו השתבש בעסקים? משהו לא בסדר במשפחה? ממה שאני יודע, האיש הזה משופע בבסך, יש לו משפחה וילדים מוצלחים.

"אל תשאל, הוא ענה לי בקול נמוך וברוח נכאה. 'אני אספר לך מה עבר עלי בימים האחרונים', אמר. הסכתי אוזן ושמעתי. וכך סיפר לי החבר-היהודי-החילוני: 'יש לי בן בגיל הטיפש עשרה. הבן הזה הולך מדי לילה לבלות במקומות בילוי מפוקפקים. אני לא יכול למנוע זאת ממנו, כי כל החברים שלו הולכים. בלית ברירה נתתי לו ללכת לאן שירצה, אך ביקשתי ממנו בקשה אחת ויחידה: מדי לילה, כשאתה חוזר מהמקומות האלה, תשאיר לי הודעה על כך שאתה בבית. כך, לפחות, כשאני מתעורר, אדע שאתה פה, ואני יכול להמשיך ולישון הלאה בלב רגוע.'

"באחד הלילות האחרונים, המשיך החבר וסיפר, 'אני מתעורר בשלוש בלילה, והילד איננו. הוא לא השאיר הודעה. ניסיתי להתקשר אליו אף המכשיר היה סגור. הערתי את אשתי ובהלה ולא ידענו את נפשנו מרוב צער. 'לאחר שעה ארוכה הוא חזר אלינו. היינו בבית מרזח שנמצא במרתף, אמר לנו, לא הייתה שם קליטה נאותה'. אמרתי לאשתי: 'אנחנו עכשיו יוצאים מהבית ונוסעים לאסוף אותו'. ירדנו לרכב, נסענו עד למקום ההוא, אטפנו את הבן החצי שייכור שלנו ונסענו הביתה.

"בדרך הביתה, המשיך החבר וסיפר, וקול נשבר מעט, 'אנחנו עוברים באזור היהודי, חוצים את רחוב הבלגילי. השעה חמש לפנות בוקר. אנחנו רואים מול עינינו, משפחות יהודיות שלמות, על טפן, חוזרות הביתה. האבא לבוש בקיטל, האמא והילדים בלבוש חגיגי. העיניים של כולם בורקות משמחה.

"אני מסתובב לאשתי ולחוש לה במבוכה: 'אולי את יודעת איזה לילה היית?' היא מביטה בי בתמיהה כיצד אינני יודע פרט כה בסיסי. 'הלילה הזה הוא ליל פסח... ליל הסדר... תראה כיצד נראות המשפחות האלה, ואיך אנחנו נראים. הם הולכים הביתה שמחים וטובי לב לאחר ליל סדר, ואנחנו סוחבים את הבן השיכור שלנו מבית מרזח הביתה.'

"מאז", סיים החבר את סיפורו, "אני לא מוצא לנפשי מנוח."